

POTICANJE RAZVOJA FONOLOŠKE SVJESNOSTI

Stjecanje vještina čitanja, pisanja i računanja – važna je prekretnica u djetetovom razvoju. Te vještine predstavljaju osnovu cjeloživotnog učenja, uspjeha i profesionalnog napretka.

- Tijekom odrastanja svako dijete prolazi kroz različite faze koje su karakteristične po tipičnim ponašanjima i posebnim dječjim potrebama. Važna je uloga roditelja koji će stvoriti poticajno okruženje: razgovarati s djetetom, čitati mu, širiti njegov rječnik i znanje o svijetu u kojem živi.
- Opismenjavanje je složen proces i zahtijeva formalnu poduku. Dijeli se na predčitalačko i čitalačko razdoblje. Za ranu pismenost važne su sljedeće predvještine: fonološka svjesnost, rječnik, pripovijedanje, svjesnost o pisanom tekstu i imenovanje slova. Fonološka svjesnost ne razvija se spontano, već ju kod djeteta trebamo ciljano razvijati kroz igru
- Zadaci fonološke svjesnosti provode se od jednostavnih prema složenijima:

RASPOZNAVANJE I PROIZVODNJA RIME

Npr.

-djeca se susreću s rimom između 3 i 4 god.

-slušanje, ponavljanje i učenje pjesmica u rimi pomaže djeci kako bi zamijetila da različite riječi mogu imati isti završetak

-također možemo koristiti različite igre koje uključuju prepoznavanje rime; slušaj i pronađi što zvuči slično (nudimo sličice u rimi)

IGRA SLOGOVIMA: RASTAVLJANJE I SASTAVLJANJE RIJEČI

Npr.

-SLOG- lupkamo dlanom o dlan dok ponavljamo neku ritmičku brojalicu ili pjesmicu (I-ŠO ME-DO U DUĆA-N...)

-izgovaranje riječi sa složenom slogovnom strukturom- na taj način ćemo poticati razvoj slogovne strukture i odraditi prevenciju disleksije i disgrafije – dodavanje suvišnog sloga/slova ili izostavljanje sloga/slova

-IGRA „Čaša puna slogova“

Potrebne su vam plastične čaše i loptice od papira ili nekog drugog materijala. Na svaku plastičnu čašu napišite jednu brojku; 1, 2, 3, 4. Možete nacrtati kružice umjesto brojki. Djetetu dajte nekoliko loptica koje mogu biti izrađene od papira ili nekog drugog materijala. Pripremite popis riječi različite dužine. Pročitajte riječ djetetu, a zatim ono mora odrediti od koliko se slogova riječ sastoji. Neka dijete ubaci lopticu u odgovarajuću plastičnu čašu ovisno o broju slogova u riječi. Korisno je izgovor slogova pratiti pljeskanjem.

ŠTO JE GLASOVNA ANALIZA?

-rastavljanje riječi na glasove naziva se glasovna analiza
(npr. RIBA → R-I-B-A)

ŠTO JE GLASOVNA SINTEZA?

-sastavljanje glasova u riječ naziva se glasovna sinteza
(npr. S-A-T → SAT)

TAKODER, VRLO JE BITNO DA DIJETE ZNA ODREĐIVATI PRVI I ZADNJI GLAS U RIJEČIMA

Npr.

-igre traženja riječi koje **započinju zadanim glasom**

dugo naglašavanje prvog glasa "koje prvo slovo-glas čuješ kad kažem AAAVION, SSSSAT, OOOOKO"

- različite igre kartica sa sličicama(spoji sličicu sa prvim slovom)

-papiriće sa slovima naljepiti na predmete u okolinu čiji naziv počinje zadanim slovom

IGRE TRAŽENJA ZADNJEG GLASA U RIJEČIMA

Npr.

dugo naglašavanje zadnjeg glasa

"koje zadnje (na kraju) slovo-glas čuješ kad kažem MIŠŠŠŠŠŠ, JABUKAAAAA, PASSSSSS"

-slušaj i pokaži sličice gdje čuješ da je glas- slovo A na kraju (jabukaaaa, moreeee, autoooo, šumaaaa...)

kada kažem PAS, zadnje slovo je ____, kada kažem AUTO ili NOS čuješ li negdje to slovo)

Za razvoj slušne diferencijacije zanimljiva je igra parova riječi koja potiče razvoj diskriminacije glasova (npr. RAK- MAK, ŽEMLJA-ZEMLJA)

SLUŠNO RAZLIKOVANJE KRATKIH I DUGIH RIJEČI

Npr.

MAK – KROKODIL, LAV - KIŠOBRAN

Kasnije dijete počinje pokazivati interes i za čitanje i za pisanje. Pokušava pročitati natpise na trgovinama ili napisati svoje ime

Za takvo učenje pogodne su sve životne situacije: odlazak u šetnju (analiza viđenog), u kupovinu (cijene proizvoda, naziv dućana), kućanski poslovi, zajedničko čitanje...

VJEŽBE ZA POTICANJE FONOLOŠKE SVJESNOSTI

1. Spajamo glasove i čitamo jednostavne kratke riječi

Uputa: Roditelj čita djetetu uputu, a dijete slijedi navedeno, promotri svako slovo u riječima, izgovori slovo po slovo, zatim ponovi malo brže i na kraju izgovori riječ.

Kratke riječi

PAS	VUK	LUK	PUŽ	MAČ	MIŠ
------------	------------	------------	------------	------------	------------

2. Slušamo glasove, zvuk pojedinog glasa unutar kratke riječi

Uputa: Izrezati riječi u predlošku, pogledati svaku riječ i imenovati slova unutar riječi te izgovoriti riječ. Roditelj čita djetetu uputu, a dijete slijedi navedeno.

Raščlamba kratkih riječi

Z-U-B	S-A-T	D-A-N	N-O-S	Z-E-C	B-I-K
L-U-K	Č-E-P	Z-I-D	V-U-K	V-I-R	M-I-R

3. Slušamo glasove, zvuk pojedinog glasa na početku riječi

Uputa: Roditelj izgovara svaku riječ i traži od djeteta da izdvoji glas kojim riječ počinje.

Početni glas

ruka	/r/	auto	/a/	džip	/dž/	lopta	/l/
sova	/s/	kapa	/k/	ekran	/e/	jabuka	/j/
tava	/t/	šuma	/š/	frula	/f/	njuška	/nj/
baka	/b/	ćup	/ć/	žaba	/ž/	zima	/z/
noga	/n/	osa	/o/	uho	/u/	đak	/đ/
voda	/v/	čaša	/č/	patka	/p/	igla	/i/
haljina	/h/	ljubav	/lj/	duga	/d/	more	/m/
cipela	/c/	guska	/g/				

4. Slušamo glasove, zvuk svakog glasa unutar kratke riječi

Uputa: Roditelj pokazuje svaku riječ i polako izgovara, traži od djeteta da ponovi i imenuje glasove unutar riječi.

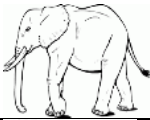

Jednostavna raščlamba

				
M-I-Š	B-O-R	Č-A-J	S-A-T	DŽ-E-M
				
J-E-Ž	K-O-Š	L-A-V	L-U-K	P-U-Ž

5. Veza slovo-glas (abecedni princip). Više riječi može početi s istim glasom.

Uputa: Roditelj imenuje prvu sliku u svakom redu, a djetetu treba pogledati druge dvije slike u svakom redu i zaokružiti onu koja počinje istim glasom kao riječ na prvoj slici.

Veza slovo-glas (početno slovo/glas)

6. Imenujemo slova uz pomoć glasa kojeg čujemo

Uputa: Roditelj imenuje svako slovo te imenuje riječ, a dijete ponavlja.

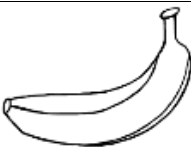

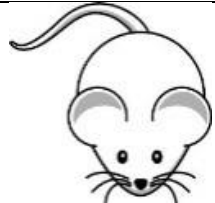

Izdvajanje početnog glasa

1. /r/ kao riba	2. /n/ kao noga	3. /b/ kao brod	4. /š/ kao šušir
5. /u/ kao uho	6. /h/ kao haljina	7. /s/ kao stol	8. /c/ kao cipela
9. /i/ kao igla	10. /m/ kao mačka	11. /g/ kao guska	12. /d/ kao duga
13. /p/ kao ptica	14. /v/ kao vlak	15. /z/ kao zec	16. /č/ kao čaša

7. Veza između početnog glasa i slova

Uputa: Roditelj i dijete imenuju svaku sliku i oslušuju početni glas, a dijete treba zaokružiti odgovarajući početni glas/slovo.

Početni glas i slovo

		
B M T	B M T	B M T
		
B M T	B M T	B M T
		
B M T	B M T	B M T

8. Svaka riječ ima završni glas/slovo

Uputa: Roditelj i dijete imenuju slike i osluškuju zadnji glas, a dijete treba napisati slovo za zadnji glas koji čuje u riječi, odnosno „podebljati“ jedno od dva ponuđena slova uz svaku sliku.

 <p>K N</p>	 <p>K N</p>
 <p>K N</p>	 <p>K N</p>
 <p>K N</p>	 <p>K N</p>
 <p>K N</p>	 <p>K N</p>

9. Igra uočavanja završnog glasa/slova u riječima

Koje zadnje slovo čuješ u riječima kada kažem sirrr, miššš, nosss, okooo...

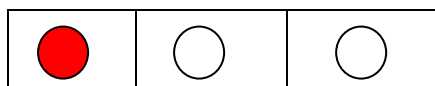
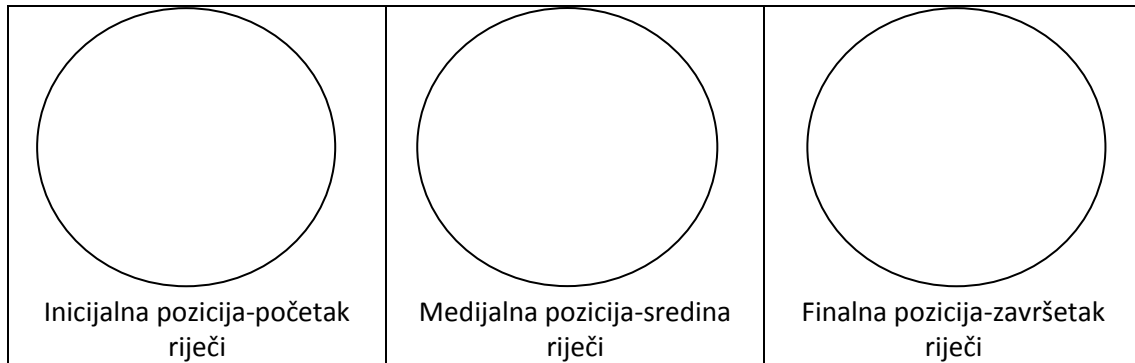
Pronađi slovo!

Kada kažem RAK, zadnje slovo je___; Pronađimo koja još riječ završava tim slovom! Kada kažem jastuk i auto, čuješ li negdje slovo K na kraju?

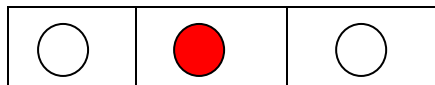
10. Shema riječi (otvornici-označavamo žetone crvenom bojom/zatvornici-označavamo žetone plavom bojom).

Ova shema se koristi zajedno sa slikama (10x10). Potrebno je izraditi minimalno 10 crvenih i 10 plavih žetona veličine kovanice pet kuna od priručnog materijala.

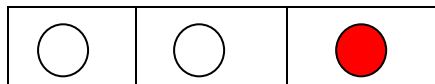
Preporuča se kartonska shema 20x8

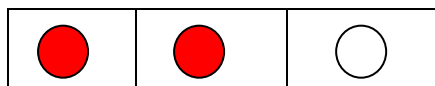
AVION

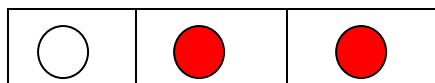
SAT

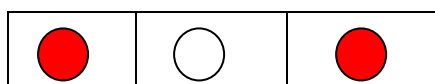
VODA

ALAT

PENKALA

ADRESA

Primjer zadatka.

Roditelj izgovara riječ AVION i postavlja pitanje „Gdje čuješ glas/slovo A, na početku, u sredini ili na kraju riječi?“, a dijete postavlja žeton u odgovarajuće polje prema shemi riječi (početak, sredina, završetak).

11. Prepoznavanje sličnih i različitih riječi

Uputa: Roditelj i dijete prepoznaju (izgovaraju) tri riječi u svakom redu i dijete odabire riječ koja ne pripada. Zatim zajedno izrezuju kartice i spajaju dvije iste riječi.

Iste riječi

1.	vuk	ćup	vuk
2.	miš	miš	šiba
3.	žir	žir	muha
4.	vilica	rak	rak
5.	sir	kapa	sir

12. Prepoznavanje sličnih i različitih slova

Uputa: Uz pomoć roditelja, dijete čita svako slovo u redu i odabire slovo koje ne pripada.

1.	/M/	/P/	/M/
2.	/L/	/L/	/H/
3.	/N/	/V/	/N/
4.	/S/	/S/	/D/
5.	/B/	/R/	/B/

13. Vježba za razvoj fonološke svjesnosti – prepoznavanje rime. Između ponuđenih slika dijete treba zaokružiti po dvije slike koje se rimuju (slično zvuče)

14. Stvaranje rime

Uputa: Roditelj pokazuje prstom i izgovara svaku riječ iz predloška. Zatim roditelj i dijete zajedno osmišljavaju riječi koje se rimuju s napisanim riječima.

puž	_____
med	_____
muha	_____
čep	_____
voda	_____

15. Povezujemo glas i slovo unutar riječi

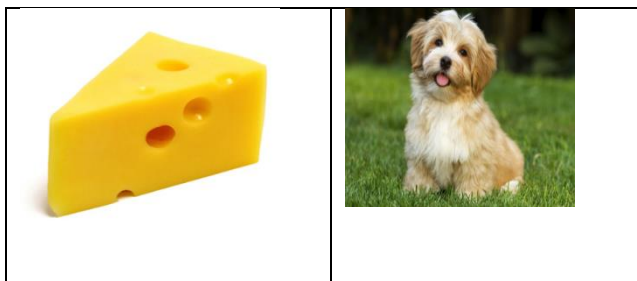
Uputa: Roditelj izgovara svaku riječ sa kratkom pauzom između glasova, a dijete ponavlja.

Riječ, slovo, glas

1. m - i - š	4. d - a - n	7. ž - i - r
miš	dan	žir
2. v - u - k	5. n - o - ć	8. t - u - š
vuk	noć	tuš
3. s - a - t	6. z - i - d	9. r - e - p
sat	zid	rep

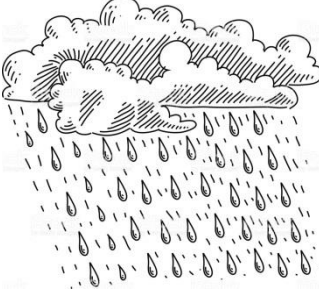

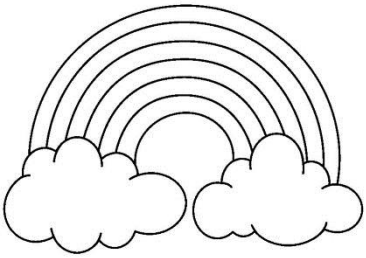
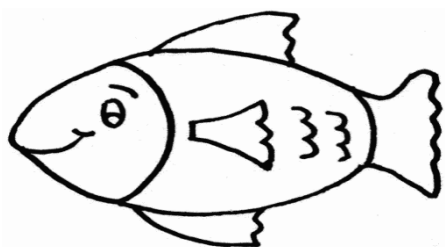

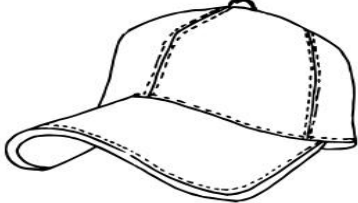
16. Vježba za razvoj fonološke svjesnosti – glasovna analiza riječi (rastavljanje riječi na glasove).

Logoped (roditelj) pokazuje djetetu sliku. Dijete treba izgovoriti što je na slici te pokušati rastaviti riječ na glasove.

1	2	3	1	2	3
					

17. Vježbe fonemske analize dvosložnih riječi (konsonant-vokal-konsonant-vokal). Djetetu se daju slike koje treba najprije imenovati. Zatim se od njega traži da izgovori riječ glas po glas. Potom za svaki glas oboji kružić. Na kraju dijete izbroji koliko riječ ima glasova.

 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>	 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>
 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>	 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>
 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>	 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>
 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>	 <p>○ ○ ○ ○ ○</p>

18. Koliko slogova (dijelova) ima riječ?

Uputa: Roditelj čita svaku riječ, a dijete pljeskom prati svaki slog.

vuk	(vuk)	1 pljesak
mrav	(mrav)	1 pljesak
beba	(be - ba)	2 pljeska
voda	(vo - da)	2 pljeska
mačka	(ma - čka)	2 pljeska
krila	(kri - la)	2 pljeska

Uputa: Roditelj čita svaku riječ, a dijete lupka svaki put kad čuje slog, uz pomoć žlice ili olovke.

1. krevet (kre- vet) 2 udarca	4. krema (kre - ma) 2 udarca
2. stolica (sto - li - ca) 3 udarca	5. marama (ma - ra - ma) 3 udarca
3. glava (gla - va) 2 udarca	6. vrag (vrag) 1 udarac

19. Prepoznavanje i imenovanje velikih i malih tiskanih slova

Što je slovo i kako ga pronaći?

Uputa: Roditelj čita djetetu upute u nastavku.

<p>ŽIVOTINJE NA FARMI</p> <p>Možemo ponuditi rečenice i formuliramo zadatke</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pronađi slovo „d“ u priči i pokaži ga četiri puta - Pronađi slovo „s“ u priči - Pronađi sva slova „m“ u priči - Pronađi sva slova „a“ u priči	<p>JA VIDIM SVINJU NA FARMI. JA VIDIM PILIĆA NA FARMI. JA VIDIM PSA NA FARMI. JA VIDIM KONJA NA FARMI. JA VOLIM FARMU. Ja vidim svinju na farmi. Ja vidim pilića na farmi. Ja vidim psa na farmi. Ja vidim konja na farmi. Ja volim farmu.</p>
--	--

20. Riječi se sastoje od slova

Uputa: Roditelj pokazuje djetetu prvo slovo (M) u naslovu priče te oboji prvo slovo u riječi, a djetetu zatim treba obojati svako slovo (M) u priči.

<p>MARKOV AUTO MARKOV AUTO JE VRLO PRLJAV. MARKO UZIMA KANTU. ON UZIMA I SPUŽVU TAKOĐER. ON PUNI KANTU. MARKO PERE SVOJ PRLJAVI AUTO.</p>

Pripremila:
Stručni suradnik - logoped
Tatjana Nikolajevna Bubek, prof.